

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชน
ทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

Emotional Intelligence of Elementary School Students of

Chusin Thongpradit Anusorn School

Thung Khru District Office, Bangkok

นริศรา ตริยันธ์

Nrisara Teyun

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand.

Email: teyun1@gmail.com

Received March 1, 2019; Revised March 5, 2019; Accepted May 29, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน ได้มาโดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนที่ (T- Score) และทดสอบค่าที (t test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่งอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง และด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ในเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร จำแนกตามห้องเรียน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์; ระดับชั้นประถมศึกษา; กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to Study and compare Emotional intelligence of elementary students. Chusin Thongpradit Anusorn School Bangkok Sample In this study, the students were in grade 1–5, Chinsin Thongpradit Anusorn School. A total of 197 students were selected by stratified random sampling. Tools used in this study. Emotional Intelligence Assessment of the Department of Mental Health The scale rating of 60 items. Analysis of the data by the average. Standard deviation from T–score and t–test. The research found that

1. Elementary school students at Chinsin Thongpradit Anusorn School Bangkok Have good emotional intelligence. The high level of adeptness and the happiness in the medium level.

2. Emotional intelligence of elementary school students at Chusein Thongpradit Anusorn School The difference in sex, emotional intelligence, goodness and happiness was not significantly different at 0.05 level.

3. Emotional intelligence of elementary school students at Chusin Thongpradit Anusorn School Thung Khru Office, Bangkok There was a statistically significant difference at 0.05 level

Keywords: Emotional, Office Bangkok

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนของประเทศไม่ว่าจะประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาคนไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นประชาชนของประเทศควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นในระบบ หรือนอกระบบ ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการสูงสุดในชีวิตที่เหมือนกันคือ ความสุขและความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเชาว์ปัญญา (Intelligence Quotient) เป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์สำหรับทุกคน และจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงต้องการให้ลูกเรียนดีได้เข้าสถาบันที่มีชื่อเสียงซึ่งเป็นการตั้งความหวังไว้สูงเกินความสามารถที่ลูกมีอยู่ จนกลายเป็นความเครียด เด็กทำร้ายตนเองโดยการฆ่าตัวตายหรือใช้วิธีอื่น ๆ นำไปสู่ปัญหาการปรับตัว และไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ (ลักขณา สรวิวัฒน์ 2545)

ความฉลาดหรือการมีเชาว์ปัญญาสูงไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต แต่หากบุคคลใดมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) ด้วยแล้ว จึงจะทำให้บุคคลนั้นมีความพร้อมในด้านการเรียน การงาน ครอบครัว การดำเนินชีวิตส่วนตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ถึงแม้ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นแนวคิดใหม่ เมื่อเทียบกับเชาว์ปัญญา ไม่มีใครบอกได้ว่า มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันมากนักน้อยเพียงใด ในขณะที่กล่าวว่าเชาว์ปัญญาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก จากการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมของพ่อแม่และผู้ใหญ่ใกล้ชิดหรือ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ให้โอกาสเด็กได้รับรู้ และแสดงอารมณ์ได้ถูกต้อง การสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ตนเอง รู้จักการรอคอย

มีวินัย ควบคุมอารมณ์และเอาชนะในการสร้างพฤติกรรมในทางบวก รู้จักเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ (กรมสุขภาพจิต, 2543)

ดังนั้นคุณภาพของคนในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นผลผลิตทางการศึกษา ประกอบกับการจัดการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีวัฒนธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) คุณลักษณะอีกด้านหนึ่งการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Ability) หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) จะเป็นส่วนที่ผลักดัน ให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2545) โดยเห็นว่าสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต กำหนดให้ปลูกฝังผู้เรียนตั้งแต่เด็ก ๆ ให้มีความเข้าใจตนเอง (Self-Awareness) เข้าใจผู้อื่น (Empathy) และสามารถแก้ไขความขัดแย้งทางอารมณ์ (Solving Conflict) นำไปสู่การยกระดับจิตใจมีความสุขได้ (อ้างถึงใน กฤษฏีอชิป ใจปล้า, 2544) สามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง ไม่แปรปรวนง่ายและมีความสามารถรื้อฟื้นอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง และมีความเข้าใจสภาวะอารมณ์ของผู้อื่นจนสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) จากจุดเน้นตามที่กำหนดในหลักสูตรแสดงว่า ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม โดยเฉพาะให้มีความฉลาดทางอารมณ์แต่ขณะเดียวกันไม่มีใครที่จะสามารถยืนยันได้นักเรียนและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงต่ำ มากน้อยเพียงไร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนชูลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ว่ามีระดับความฉลาดทางอารมณ์ดีพอที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้มีศักยภาพมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวกับด้านดี เก่ง และสุข ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชูลินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ เพศ และ ห้องเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครึ่งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 จำนวนนักเรียน 332 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 197 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ดี เก่ง และสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถาม จำนวน 197 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้รับกลับคืนมาจำนวน 197 ชุด คิดเป็นร้อยละร้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ ห้องเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของ กรมสุขภาพจิตกระทรวง
สาธารณสุข อายุ 6–11 ปี (2550, หน้า 100) จำแนกเป็นความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้านดี ด้าน
เก่ง ด้านสุข จำนวน 60 ข้อ แบบประเมิน 4 อันดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนใช้การวิเคราะห์โดยวิธีหาคะแนนที (T-Score) โดยใช้เกณฑ์
คะแนนที (T-Score) 50–100 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง
คะแนนที (T-Score) 40–49 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง
คะแนนที (T-Score) 0–39 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ
3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันและห้องเรียนต่างกัน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าที (t test)

ผลการวิจัย

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ส่วนด้านเก่ง มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง และด้านสุขมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และรวมทุกด้านมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ในเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร จำแนกตามห้องเรียน แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้ มีข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นวัยกำลังเล่นและเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีไปพร้อมกัน เช่น การสร้างกิจนิสัย ฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้สม่ำเสมอการรักษาความสะอาด การทำงานเป็นกลุ่ม และการปรับตัวอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ บันลือ พฤกษ์วัน (อ้างถึงใน ชชณิชา แพงทรัพย์, 2546) ที่กล่าวถึง Formative Years เป็นวัยที่นับแต่แรกเกิดถึง 12 ปี ต้องการที่จะขยายประสบการณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ที่จะฝึกให้เป็นนิสัย เพื่อให้ได้แบบอย่างหรือแนวทางปฏิบัติ ความประพฤติที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และวัฒนธรรมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเด็กประถมศึกษา

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง ต่างก็แสดงออกถึงภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองได้ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความเหมือนและความต่างบ้าง เพศหญิงรู้จักภาวะอารมณ์ของตนเองดีกว่าเพศชายมีการแสดงออกเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล แสดงความมั่นใจ มีความเก่งมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีแนวโน้มที่จะมีความมั่นใจ ในตนเอง มองโลกในแง่ดี อดทนต่อความเครียดและแรงกดดันต่าง ๆ ได้หลากหลายมากกว่า แต่ผู้หญิงบางคนเป็นผู้มีความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและ

เผชิญต่อความเครียดและแรงกดดันต่าง ๆ ได้ดีกว่าเพศชาย เชื่อว่าโดยภาพรวมแล้วความฉลาดทางอารมณ์ของเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร ที่มีห้องเรียนต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่อยู่ชั้นเรียน และห้องเรียนต่างกัน มีการเรียนการสอนโดยครูประจำชั้นเป็นส่วนใหญ่ ครูประจำชั้นมีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเองและสร้างกิจกรรมเสริมระหว่างเรียน เพื่อให้เด็กรู้สึก กล้าที่จะแสดงออก สามารถแก้ปัญหาได้ แต่ครูส่วนใหญ่มุ่งที่เน้นวิชาการมากกว่าจะหากิจกรรมมาผ่อนคลายความเครียด เช่น เด็กห้องเรียนเก่ง ก็จะได้เคร่งวิชาการมากกว่าเด็กห้องธรรมดา ทำให้เด็กสับสนที่จะแสดงออกถึงภาวะอารมณ์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทอดศักดิ์ เดชคง (2542) ได้ศึกษาระดับของอีคิวในชั้นมัธยมศึกษาพบว่า เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะทางอารมณ์อยู่มาก เด็กห้องเก่งมีความสามารถทางอารมณ์เฉลี่ยต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมีระดับความสุขต่ำกว่าเด็กห้อง ธรรมดา (68.44 และ 74.26) เด็กห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามีความสามารถทางอารมณ์ ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ ความมั่นใจ ฯลฯ น้อยกว่าเด็กห้องธรรมดา จะเห็นได้ว่า คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านด้านดี และด้านความสุข ของห้องเรียนธรรมดาย่อมมีระดับคะแนนสูงกว่าห้องเรียนเก่งอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง ซึ่งทางโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้ตระหนักความสำคัญและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น

2. โรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีแนวนโยบายในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน หรือครูผู้สอนจัดกิจกรรมเป็นรูปแบบบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดพัฒนาการทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ของนักเรียน เช่น เซวาน์ความอดทนอดกลั้น (Adversity Quotient: AQ) เซวาน์ศีลธรรมจริยธรรม (Moral Quotient: MQ) เซวาน์สุขภาพ (Health Quotient: HQ) และเซวาน์ทางสังคม (Social Quotient: SQ) เป็นต้น
2. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในด้าน ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2543ก). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับประชาชนชาวไทย อายุ 12-60 ปี. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2543ข). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ทีคอม.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี. กรมสุขภาพจิต. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต
- กรมสุขภาพจิต. ม.ป.ป. *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี*. นนทบุรี: ม.ป.ท.
- กฤษฎีอธิป ใจปล้า. (2544). *การศึกษาความทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.*
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *โรงเรียนสร้างคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์. วัฏจักรการศึกษา*, 2, 19.
- เทิดศักดิ์ เดชคง. (2542). *จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

เทิดศักดิ์ เดชคง. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.